

Megjelenik ez a lap hetenkint kétszer
csütörtökön és vasárnap.
Á r a :
Egész évre . . . 6 ft. — kr.
Félévre . . . . 3 ft. — kr.
Negyedévre . . 1 ft. 50 kr.
A szerkesztő irodája:
Nagypiacz 322 szám.
Lakása: Bolgárszeg 1425 sz.

NEMERE.

Politikai, közgazdasági és társadalmi lap.

Hirdetési díj:
4 hasábos garmond sorért,
vagy annak helyéért 4 kr.
(1—10 sornyi hirdetés ára
mindig 40 kr.) — Bélyegdíj
minden ígatáskor 30 kr. —
Nagyobbhirdetéseknél alku
szerint. — Hirdetések fölve-
tetnek a szerkesztőségénél.

Tanügy.

Hogy mielőbb és mentől szélesebb körben köztudomásra jusson, sietek általában a „Nemere“ t. olvasói, de különösen a nevelésügy barátainak figyelmét egy újabb örvendetes tanügyi mozzanatra hívni fel.

Sepsi-szent-györgyön gazdasági, Kézdi-vásárhelyen iparos szakoktatással összekötendő, és Gyergyó-alfaluban is t. évi október hó 1-én megnyitandó felső népiskoláknál több, a Csfk-szeredai földmives felső népiskolánál pedig egy tanítói állomásra mind a „Buda-Pesti Közlöny“ mind a „Néptanítók lapjára“ beküldött pályázati hirdetést bizonyos tudomásom szerint közelebről szerencsések leszünk olvasni.

Addig is azonban, Háromszék és Csikot legkiválóbban érdeklő ezen ép oly szép mint jó és üdvös kormányi bölcs intézkedést illetőleg, legyen szabad szerkesztő ur engedelmével a „Nemere“-t előhírnökül e tárgyban közlésre igénybe vennem.

A tanítói állomások s az ezzel összekötött évi fizetések és tanítási tárgyak következőkben vannak megállapítva:

A. Tanítói állomás Sepsi-szent-györgyön 750 frt. évi fizetéssel, — magyarnyelv, történelem és földrajz tanításával;

B. Tanítói állomás 750 frt. fizetés, — szám és mértan, könyvitel és természettani tárgyak tanításával;

C. Tanítói egyszersmind igazgatói állomás 1000 frt. fizetés — s esetleg szabad lakás, — mezei gazdasági tantárgyak és természetrajz tanításával;

Végül rajz- és szépírás 250 frt. ének 200 frt. testgyakorlat tanítása is 200 frt.

A Kézdi-vásárhelyi ipari szakoktatással összekötött és Gyergyó-alfaluban csak is felső népiskolák tanítóikat azonos fizetés mellett fölebbi számban nyereedik.

A Csik-szeredai földmives felső népiskolához pedig a már meglevők mellé, b. tanító szintén 750 frt. fizetéssel, szám- és mértan, könyvitel és természettani tárgyak tanítására leendő kötelezettség mellett fog beállítani.

A fölebb megnevezett tanítói állomásokra teljesen felszerelt pályázati kérvényüket illetők, vallás- és közoktatási m. kir. miniszter ur ó excellentiájához czimezve, september 1-éig Csik-, Udvarhely- és Háromszék tanfelügyelőségéhez Sepsi-szt.-györgyön kell, hogy beadják.

Ha hazánk a mivelődés általánosságában hiszi és látja egy jobb kor mulhatlan bekövetkezését: ekkor folsoroltakban kormányunk részéről, Csik és Háromszék lakóinak ezen nagy és dicső épület alapja igazán most lerakva.

Ü g y b a r á t .

Szláv lapszemle.

A prágai „Correspondence Slave“ (3/8. 62-ik sz.) az osztrák alkotmányos pártot felségáruló porosz rokonszenvekké vádolja. Az osztrák pangermánok ezen austria-ellenes érzelmeiket már mindenütt himezés hámozás nélkül hirdetik, a német császár egészségére isznak, és sajnálják, hogy Austria még nem lett Germanianak kiégészítő része; s mindenek dacára haragudnak, ha valaki ezen hazaáruló magaviseletüket szemökre veti.

„Igen természetes ez, — végzi a prágai lap — mert a felakasztottnak házában nem szabad kötérlől beszélni.“

A „Pokrok“ vezércikket szentel a császárok nem sokára bekövetkezendő találkozásának s constatálja, hogy ezen találkozás okát a keleti kérdés képezi. De ezen kérdés az örökös czivódás tárgya Oroszország és Ausztria közt. A keleti kérdésnek oly megoldása, mely Ausztria-Magyarországra nézve kedvező volna, egyenesen ellenkezik az orosz politika terveivel, és az Ausztria-Magyarország részéről ezen irányban tett első lépés egész Oroszországot s az egész keletet fegyverre szólíthatja fel.

A „Moravska Otlia“ is ugyanezen tárgyról érkezik s állítja, hogy azon hir, mely szerint az osztrák császár a német császárral fog találkozni, azért tetszett oly annyira a magyar lapoknak, mert azt hitték, hogy a magyaroknak sikerülni fog szövetségben a németekkel boszut állani az oroszokon azért, hogy 1849-ben legyőzték a honvédeket s megmentették az osztrák birodalmát. És most egyszerre azon hir merül fel, hogy az orosz czár is jön Berlinbe!

Czikkiró azt hiszi, hogy gróf Andrassy semmit sem tudott arról, midőn az orosz czár ezen összejövételre meghívott. S ezért — czikkiró véleménye szerint — ezen meghívás valóságos csapást képez Andrassyra nézve. A cikk vége így hangzik: „A salzburgi találkozás után megbuktak Hohenwarth és Beust, s felülkerekedtek Andrassy és Lasser-Unger; most az a kérdés, hogy ki fog megbukni s felülkerekedni a berlini összejövétel után?“

Tanáregyleti gyűlés.

Az országos közélettanodai tanáregylet közgyűléséről a „Hon“ ezeket írja:

A közélettanodai tanáregylet aug. 5-én kezdődött közgyűlésén a főelőtanoda helyiségében mintegy más-

TÁRCZA.

Mily mértékű volt Erdély függése a portától a nemzeti fejedelmek alatt?

A mohácsi gyásnap után Zápolya ült királyaink tronjára, honnan versenytársa I. Ferdinánd hadai elől már 1527 vége felé kénytelen Lengyelországba menekülni. Üressen hagyott székhelyén rövid idő multán I. Ferdinánd fogadta a hódoló rendek esküjét. Magyarországon mindamellett szép számmal nevezék most is az országátalan király hűveinek magukat, kiknek sürgőzt biztatósa által felszított elkeseredésében ama történelmi nevezetességtivé vált „Acheronta movebo“ féle mondásával Lasky Jeromost a fényes portához meneszté, melynek fegyvere ekkor valójában fél Európát rettegető fényben állott.

És létrejött ama siralmas szövetség, minek következtében a szultán oly felszámolhatlan szenvedést hozott Szt. István birodalmába szövetsége díjául. Hanem az ingatag korona azért ideig-óráig biztosítva lön a Zápolya fején, kinek nemes lelkületéről tanuskodnak bár a vele egykoru írók: nem tévedek tán, ha valószínűnek állítom, miszerint szenvedélylyé fokozott hatalomvágyának elég levén téve nemcsak feledé a segélyére jött török had által felperzselt falvak siralmát, a rabszójnó továbbhuzott lakóskok kebelrendítő sikojait, sőt kétszínű magatartásával újabb vizsályok okozójává lön. Borzasztón jellemző e kor viszonyaira, hogy a két részre szakadt nemzet kurucz s labancz névvel ada egymásiránti boszus indulatának kifejezést; és kiket edes baráti — sőt fájdalom! volt eset rokon — kötelék fűzött korábban együvé a szétziláltság eme sötét napjain nem átalák egymás vérével szennyezni fegyverüket.

Zápolyát mindamellett nem látszék komolyan érdekelni az ország sorsa, mibe nagyravágyó tervei által taszítja, s kormánya végéiben teljes erejével agguló keblének leghőbb vágyára, valamelyik uralkodó házzal való egybekötetésére működött.

Nagy áldozatok árán végre rég tervezett menyek-

zőjét megtarthatá Izabellával, Sigmund lengyel király fiatal leányával, s azon felül, hogy e királyi rokonság nagyban emelé magas fényfokra jutott családja hírét, nemsokára egy ujszülött örvendetete meg, kiben rőtönzött királyságának leáldozó csillagát remélhet megújulni. Mert bármennyire bevágta is épen ő maga ebéli reményeinek teljesülhetése előtt az utat: oly gyámokok, mint György barát, Petrovics s a „Tripartitum“ hirneves összeállítója szó nélkül megnyugtató biztosítékok valának a merésznek látszó kivitel felől s ő — a fényes jövő állomképeivel térhetett örök honába. „Egész Erdély földrengést érzett az nap — mondja a vele egykoru Verancsics — hogy egy nevezetes királyt vesztett el, kinek halálát még a természet is jelezni akarta.“ Mint ember csakugyan méltányolható jóssággal birt; de mint király a gyávaságig kevés ész és erőt tanusított, s ha a nagyravágyásának bünsúlyát környezetére hárítjuk se részesülhet valami nagy rokonszenveinkben.

Halála után Utjesenics vette fel ügyét s az ország helyzete minden tekintetben nyomasztóbbá vált; Ferdinánd megszálló hada beérkezett igényeinek fegyverrel szerzendő érvényt: a tanácsosok gyors követi megjártak — keltek Bécsből — Constantinápolyba s viszont hogy a nagyváradi titkos egyezmény ellenére a kis Zsigmondnak apai örökségét biztosítsák. Még nagyobb volt a zavar Erdélyben, hol a szászok lázadási zászlót lengettek s Balassa és Majlath rakonczaatlan zsoldossai barangoltak fel-alá, s „jaj mint rabláznak és égettek“ — sohajt fel egy székelly krónikás. Mig egy felől így folyt a visszakebelezés, másfelől a havasalföldi vajda „rajjai“*) s Bali bég parancsot kapnak, hogy „Majláthot, Balassát vagy bárki legyen, a ki János fiának nem akar engedelmeskedni üzzék ki“, — kik aztán az amugy is kizsákmányolt országot teljesen lángba boríták. E habeli zavar közepette villámként érkezik a hir Budának 1571 július 22-én csellel történt elfoglalásáról. Habár keresztfia érdekében történetnek állítja is a ravasz Szulejman e fontos kulcs hely hatalmába vételét: minden jó érzelmű honfit mély aggodalomba ejtettek nyomban erre az alvidéken foganatba vett hódításai, minek követke-

tében az özvegy Izabella kormányterületének jó nagy része is „hódoltság gá“ alakulván: székhelyéről kénytelen vala Lippára vonulni, önkénytelenül megtéve ez alkalommal Erdély elkülönítésére az első lépést. Már György barát nyilatkozott Erdély rendeinél elkülönzési hajlamáról s a Majláth és Bornemissza kapitányokká választatásukkor e függetlenségi hajlam tényleges jelei is mutatkoznak. Buda megvétele után e szándék mellett azonban mélyebb okok is szólottak; az ország helyzete válságos leve, sorsa merőben Izabellától függött. Vészes előjelek mutaták, hogy e kis föld rövid idő mulva s z a n d s á g s á g g á alakul, miután Ferdinánd védelmére alig lehetett számítani. Tudták pedig a rendek — hisz elég intő példa volt, hogy a török hatalom csupán e kettő között enged választást a meghódított, de megtérni nem akaró, hitetlenek: halál vagy a személyes rabszolgaságnál kevéssel jobb állapot, azért az 1542-iki Tordán tartott országgyűlés világosan kimondja Erdélynek függetlenné, önállóvá alakulását, Izabella mellé Martinuzzit teljhatalmu kormányzóra rendeli mindkettőjük lakhelyévé Gy.-Fejérvárt határozva: Egyszersmind belátva a Ferdinánddal való viszony tartatlanságát s megelőzendők a fenyegető veszélyt a szultán védelméért folyamodnak; Izabelláért pedig bizottságot küldnek Lippára. Ugyanez év folytán egy második gyűlés már jövőre is kiterjeszté figyelmét: „hogy ennek (t. i. a gyámság alatt levő Zsigmondnak) halála után, a magyar nemzetből azt, kit tetszik fejedelmökké választassák.“ Kétségtelenül elhatározó befolyást gyakoroltak e végzésre a kilátásban levő török háborúról érkezett hírek. Julius közepén Eszékig is jött Szulejman s ott fogadta az erdélyi követeket Szalánczi és Fekete Jánost, kikkel a véduraságáért fizetendő adó mennyiségét határozta el. Szaláncziék eszélyes eléadásának köszönhetni egyedül, hogy a nem egyszer kincses melléknévvvel diszitett ország évenkénti adója 10 ezer aranyban állapított meg és dicséretére szolgál a divánnak, bármennyire véreben vala a harácsolás: hogy ez összeget követeléseivel jövőben is szem előtt tartá.

A külön-vallás végrehajtott ténynek tekinthető a „Partium“ néven ismeretes tiszamenti megyék csatlakozásával, melyek önmagokban erőtlenekek lévén önálló te-

*) Rajanak mondták a nem mohamedan hadserget.

fél száz tanár jelent meg. Elnök Ney Ferenc betegségé miatt távol lévén a közgyűlést Bartl Antal vezette. Jelen volt Pauler miniszter is, különben a tagok közt feltűnően nagy számmal volt az egyházi rend képviselve.

A megnyitó beszéd s Neynek egy hosszas, kissé érzékeny hangon írt levele felolvasása után alelnök Bartl igen szép tárgyilagossággal írt jelentését olvasta fel az egylet mult évi működéséről. Mi csak leginkább a közérdekű dolgokat emeljük ki. Az új gymnasiumi tanterv, a tanári fizetések felemelése az egylet közreműködése által jöttek létre.

Az egylet által kiadott közlönyt a miniszterium ezen évben is 800 frttal segélyezte. A választmány nagymérvű lépéseket tett a bécsi világkiállítás érdekében s ezzel összefüggőleg reményli, hogy legközelebb egy „országos középtanodai tan-könyvtár“ is fog felállithatni. Az egyes szakosztályok 32 ülést tartottak ezen évben, a melyeken 17 tankönyvet fogadtak el. Általában ezen tankönyvek bírálata veszi igénybe az egylet főmunkásságát, sőt — mi ezt sok tekintetben hiányosnak is tartjuk — a közlöny tartalmát is. Az egylet tagjai folytonosan szaporodnak: a mult évben 538 jelenleg már 608 tagja van.

Az évi jelentés nekrológokkal s egy rakás köszönetnyilvánítással végződött, ezzel együtt a közgyűlés is befejeztetvén már 10 orakor — tehát egy rövid órai idő után — megkezdődött a szakosztályok működése. Tárgy kevés volt, miután a különben is csekély számmal bejelentett értekezések közt kettő, Ternér hirtelen rosszul léte miatt elmaradt. Így mi leginkább a közérdekű neveléstani szakosztály ülésén vettünk részt, a hol a tehetséges Volf György értekezett „az ifjusági véderő kérdéséről.“ Értekező, a mint azt már egyszer a „Magyar tanügy“ hasábjain is kifejtette, határozottan ellenese ezen gyermeki komédiáknak. Sok ifju ki elébb szorgalmas volt, tönkre tétetik ez által, a gyermekek verekedők, nyers természetiek lesznek s mindenek fölött a többiek irigységét költik fel. Bár mily szempontból tekintve is a kérdést, az ily játékok csak ártalmasak lehetnek a gyermekekre nézve s azonkívül folytonos ingerültséget okoznak s a tanárok s az ily csecsebecséknek örvendő oktalan szülők között.

A neveléstan újabb iránya erősen hangsúlyozza a testgyakorlatokat s ezek teljesen elegendők a katonai előképzésre is, miután a jelen hadügy inkább értelmes egyéneket akar. A gyermekek ezen kis hon-

védtség által elvonatnak a komolyabb tanulmányoktól s későbbben nemzetgazdaságilag is csak a tisztán fogyasztók különben is nagy számát fogják szaporítani. Az állandó katonaság megszüntetése ma a közszellem követelménye (s ezzel végzi előadó értekezését, holott épen azt szerettük volna, ha ezen fontos elvben keresendette a kiindulási pontot) s ezt az ily intézetek csak megerősítenek. Különb is hitelesen bebizonyítható, hogy az egész gyermek-katonádsi Heimerle magán speculatiója s eddig évenként körülbelül 10,000 frt. tiszta hasznot is hoz. Az állam megkínálta segélylyel, de ő visszautasította, tartván tőle, hogy mélyebben beavatkoznak működésébe. Sajnos dolog, hogy az aristocrazia még most is pártolni látszik ezen intézményt s hogy újabban evvel még a koronaherceg neve is összekötöttségbe hozattott.

A szakosztály ezen élénk hangon tartott értekezést, mely az egylet közlönyében fog megjelenni, osztatlan tetszéssel fogadta s az után a kifejlődött vita csak erősítése volt az előszámlált okoknak. Egyedül dr. Lutter fejtegetései érdemelnek még különösebb figyelmet, ki a schwetzi hasonlítottat különbségeit fejtegette a magyar gyermek-katonaságról s kimutatta, hogy még amaz határozottan paedagogiai, az iskolával karöltve halad s a gyermekek tanulását egyáltalában nem gátolja ez utóbbi határozottan veszélyes az ifjuságra nézve.

A népes szakgyűlés egyhangulag magáévá tette értekező álláspontját s a közgyűlés előtt indítványozni fogja, hogy, miután már különben is létezik oly törvény, a mely szerint tanulóknak semminemű egyletbe sem szabad belépniök tanáraik engedelmé nélkül, a közoktatásügyi miniszteriumot kérjék föl e törvénynek ezen esetben is alkalmazásáról s tegyék hatálytalanná azon újabb rendeletet, mely ezen intézményt az igazgatók pártfogásába ajánlja. Mi örülünk ezen határozatnak s óhajtuk, hogy teljes sikere legyen.

A tanárok délután a zugligetbe rándultak ki, holnap a közgyűlés tárgyai fognak folytatattatni.

V e g y e s.

(Petőfy Sándor születésnapja) Kis-Körösön a magyar lapok szerint 900 frton megvehető. Reményeljük, hogy kevés magyar van, ki nem gyönyörködött és lelkesült volna lángelmű népköltőnk versein. A legszebb hazafiságnak hozunk kegyáldozatot, ha a honért

lanttal és karddal küzdő költőnek szülőházát megszerez- zük a hazának, hogy kegyelettel őrizze költészetünk Bethlehemjét. Német és angolhonban a nevezetes költők szülő- és lakházait muzeumokká alakítják, ben- nök ereklyék gyanánt őrződnek az elhunytakról maradt emlékeket. Mi is folyamodunk költőnkért lelkesedni tudó hazánkiai kegyeletéhez.

A „Nemere“ szerkesztője 10 frtot ajánl e célra, kegyes adományokat elfogad és azokat köszönettel nyil- vánítja.

(Uj miniszterium Görögországban). Elnök és bel- miniszter: Deligiorgis; pénzügy: Christides; hadügy: Grivas őrnagy; tengerészet: Drosos; külügy: Ypsilanti; vallás és közoktatás: Zambelios. Az igazságügyet egy- előre a pénzügyér kezeli.

(Az új török kabinetben) Essad pasa tengerészeti miniszter lett; állítja, hogy Mustapha Fazyl, pasa, Djemil pasa, Sadyk pasa és Mehemed Rusdy pasa lesz- nek az új miniszterium tagjai.

(Hogy ez meg amaz uralkodó) hány óra és per- kor érkezett ezen vagy azon állomásra s hogy a pálya- udvaron ki és hogyan üdvözölte, ez — ugy hisszük — nem érdekli vidéki olvasóinkat. Minden lap „Legújabb táviratai“ erről szólnak, de míg a mi t. cz. közönségünk ezt megtudhatná, addig a magas vendégek alkalmasint már ismét elindultak.

(Andrássy gr.) minap ebédközben azt mondotta le- gyen hogy két évnél tovább nem áll jól a békeért.

(Londonban) a rendőrhivatalnokok fizetése emelé- sére 5000 ft. st. ajánlatot meg.

(Deák a jezsuitákról) azt mondja, hogy különö- sen a jezsuitakérdésben nem ismeri el sem Andrássy gróf sem Lónyay gróf nézetét. „Ugy látszik“ — mondja Deák — „hogy Andrássy gróf erre nézve tartózkodó állást foglal el, a mit állása a bécsi udvarnál köny- nyen megmagyarázhatóvá tesz. Egy külügyminiszter- től nem lehet kívánni, hogy oly kérdésekben, melyek oly mélyen behatnak a társadalom minden rétegébe, az előharcos szerepét vigye; alkotmányos államban hasonló esetekben a nép képviselőt illeti meg az első szó. Senkinek nincs joga felteni Andrássy grófról, hogy a két állam képviselője határozatainak kivitelé- ből rá háromlő kötelezettségek alól kifogná magát vonni. (Nordd. Allg. Ztg.)

(A francia nemzetgyűlés) e hó 2-ki ülésében el- fogadta a nemzetgyűlés elnapolására nézve a következő javaslatot:

rülette alakulni: 1544 márcz. 27. Tordán Erdély fen- hatósága alá lépnek. Törvény és adóügyekben mind- amellet külön-külön intézkedik a két terület, mert Erdély magát tekinté törzsállamnak, önvédelmi intézmé- nyein tul pedig főleg ez alakulási korszakban nem ter- jeszkedhetvén, teljesen tetszésére bíz a „Réseknek“ vele, vagy külön tartani s azok határozott számmal egy általán nem is függének tőle soha. Itt veszi tehát kez- detét Erdély független állami léte, innen számlálják multjának ama 150 éves időszakát, mely a dicsőség ténysugaraival ragyog Clio ércztábláján.

Ekkor válik Gy.-Fejérvár országos gyuponttá s tekinti egész Europa fejedelmi székhelyül, ezóta kezd tanácstermében egy ország ügyei felett hangzani a ren- dek vitája, s míg Lengyelország és Bécs folyton remeg a félhold hatalmától — két birodalom élet-haláltusája közt a kis Erdély maroknyi népességével e nap indul meg későbbi jóllétének pályáján.

Nagyon természetes, hogy Ferd. utódai egykép sa- jnálták a gazdag „provinczia“ elszakadását s mohón ra- gadtak meg visszaszerzésére minden alkalmat. Ezért viselik mindnyájan az erdélyi fejedelem címet, azért szólíták Zsigmondot „választott királynak“, mert a minisztertanács országa visszatérítésével kecségté magát annak elhunytá után; de a nemzetet egy Castaldo rövid ittlétéből maradt fájó emlékei által intetvén Habs- burgháztól való idegenkedésre, józanon belátta meny- nyire nyomós védője lehet a porta, míg ellenben a vis- szacsatlakozási kísérlettel mily iszonyu megtorlást, pusztító háborút vonhat magára. Nem eléggé méltányolható állambölcsésséggel s az utókor hálájára méltólag oldák meg azért rendünk a Zsigmond halálával rájuk váró problémát: közvetítő lenni Mahuméd hívei s a német császárság közt — s emissio ügyét — be kell vallani — avatott kezek vezették; a fejedelmek mindenike ha egybenn tán nem, de a helyzet felfogásában számíthat elismerésünkre.

A „vajvoda noster“ jó ideig ott csengett még a római szt. birodalom császára nevével, mignem félszázad elteltével egy vasköz ragadta meg a fejedelmi pálcát s ezek választásánál egyedül a török befolyásnak ha- gyott tért — a diplomatia pecsétével is megerősítvén e

tényben Erdély önállóságát. Az utolsó Magyarorszá- hoz fűző kapocs is elszakadt, Bocskai alatt Erdély és a részek szabadon választott fejedelmének egész Apafig állandólag a szultán személyesse adott jogérvényt. Nem azt teszi mondásom, mintha korábban is nem így ment volna végbe a fejedelmi beiktatás, hanem csak Austria sikertelenül meg-megújított beavatkozásának elvégződés- tét volt szándékom kijelölni. Minden választáskor tehát valamely főméltóságú török hozta el a megerősítő ath- na met (függő pecsetés levél) fejedelmi szöveget, zászló- t kaptányt s más ajándékokat. Ki ezek mellőzésével próbált fejedelmi trónra ülni — mint Kemény János 1661 — a szultán, a „minden királyok királyá“ tól sujt- tattott porba; ellenben mint Uzen effendi mondá Bocsk- kaynak „valakinek e kardot oldalára kötik, annak sem pénze sem hada el nem fogy“ vala.

Ez alkalommal egyszersmind tiszta kétoldalu szerző- désre lép a választott fejedelem az uralkodó szultánnal; kötelezi magát az adó pontos és hiány nélküli megküldés- ére a diván tudta és beléegyezése nélkül bárminemű háborútól visszatartani magát, miért viszonzásul az ország fennálló jogainak, határainak épen, tiszteletben tartását ígérték s a személyére vonatkozó kiváltságok biztosítá- sát nyerte.

A beigtatási szertartást kölcsönös eskütétel zárta be és készen állt a fejedelem minden jogcizimeivel, adófizetési kötelezettsége mellett is Erdély alkotmá- nyos fejedelme egy országot védő, egy nemzethez szolló hatalommal. Kétséget sem szenved, hogy a szerződés és feltételein sok csorba esett időnként s nem volt rit- kaság a határvillongás vagy a véghelyek apró csetepa- téi oly korban, midőn a padisah hatalmi szavát ra- konczátlan janicsárságnak kellett volna meghallgatni, vagy a fizetetlen rajakat életszükség rákényszeríté, mi- szerint egy egy vidéken maguk hajtsák végre az aratás vagy szüret munkáját. Sőt az adó mennyisége sem maradt változatlanul a fennebb kijelölt összeg mel- lett; de azért Erdély fejedelme előtt a fenhéjazó csau- szok is alázattal hajoltak meg s bár némely rozszakaratu író a török satellesseinek próbálja őket feltüntetni: 40—50 ezernyi haddal valának képesek diadalokat szerezni a német birodalom babérkoszoruzta armádiai felett s egy

bécsi, lincai, nicolsburgi békeszerződés pontjai- ban hagyják az utókorra állásuk jelentőségét.

Nem gyalázat, nem szégyen, de nemes önértettel tekinthetjük fejedelmek függését a portától, melynek korlátozó közrehatásáért saját szempontunkból még há- lával tartozunk, mert igiten összes életképességük a belviszonyok rendezésére lön utalva, minék következt- tében a megsulyosodott adózási viszonyok mellett is ne- vezetes élethaladásnak örvendett országunk, hogy Bocsk- kay, Bethlen, Rákoczy nevét Európa nagy hatalmu urai is tisztelettel említék s követeikkel szakadatlanul fenntarták a diplomatiail összekötötést. Országunk anyagi viszonyai a Mátyás vagy az Anjouk fénykoránál is virágzóbbnak van elismerve. Az udvar tiszta nemze- ties légköréből hazatérő urak előtt alkalmas minta le- begett háztartásuk berendezésében, hogy Apor által ma- gasztalt vendégszeretetük mellett is országosra jöllét nyomai tünjenek elé. Édes anyanyelvünk csengett a várur termében s jobbágyainak kunyhójában, ugy mint a zöld asztal körül, mikor Európa szerte Ciceró nyel- ve volt a tudomány és közélet közvetítője. Valóban ez egy elégséges volna arra nézve, hogy a fejedelmek kora hazánk történelmének oly fényes lapját képezze, minővel sem előttük, sem utánnuk nem dicsekedhetünk.

Mennyire elborul keblünk a Leopoldinum diplo- ma kelte után, a török félhold homályulásával foko- zatosan szaporodó vértettek olvasásánál mindjárt, hogy fellázad érzetünk ha olvassuk, hogy a lotharingi her- czeg kezdetre is 300 ezer forinttal indítja meg az adóz- tatást s ezenkívül idegen zsoldosok féktelen seregével Karaffa, Rabutin s mások sanyargatják az önállóság rövid tartalma alatt az annyiszor becsmérelt pasasági kényuraskodás daczára ritka módon elhaladott pro- vincziát.

Szolljon azért bármit a nemzeti ellenszenvtől fél- revezetett historicusok csalhatatlannak képzelt phalanxa; mondják bármennyire lealázónak a védeneci viszonyt Erdély fejedelmeire: én és minden szeplőtelen keblü hazafi — s pedig nem egy van ám ilyen Magyaror- szágon — a most beteg embernek denunciált török hatalom védurasági idejére tesszük Erdély aranykorát.

T é g l á s G á b o r.

1. cikk. A nemzetgyűlés aug. 4-től 1872. nov. 11-ig elnapolja magát.

2. cikk. Egy huszonöt tagból álló bizottság nevezeték ki nyilvános ülésben titkos szavazással és általános többséggel, hogy a bizottságokkal egyetemben gyakorolja az 1848-iki alkotmány 32. cikkében jelzett hatáskört.

3. cikk. Az osztályok működése is elhalasztatik a nemzetgyűlés egybeültéig. (Hon.)

(A romániai vasutársulat igazgatósága) több lapnak, névszerint bécsi lapoknak, azon közlését, hogy a tekutsadjudi vonalrész a szerződéses határidő alatt előreláthatólag nem leend kész, tévesnek nyilatkoztatja. Az igazgatóságnál lévő legmegbízhatóbb értesülések és az általa tett intézkedések alapján a legkisebb ok sincs arra, hogy az összes pályarészeknek 1872. sept. 1-ig illetőleg aug. 13-ig való elkészülésen kételkedni lehessen. (Hon.)

(A „Hon“ f. hó 5.) esti kiadásában tökéletesen egyetért velünk a Bécsi magyarfalókról szóló cikkünkre nézve. —

(A genfi békebiróság) a „Florida“ kalózhajó által okozott károk miatt Angliát 1 millió font sterling bírságra ítélte, mivel a brit kormány nem intézkedett kellőleg ezen kalózhajó kiindulásának megakadályoztatásában.

(Berde Józsefnek Sepsikálnokon) történt megverése ügyében egy szemtanútól tudósítást vettünk, mely szerint B. a baloldaliak gyűlésébe jutván szidalmakkal, s ez ellen tiltakozván, ütlegekkel illetetett és kidobott. A jelen voltak közt néhányan, köztük a kántor, nemsokára azután a bíró előtt a dologról mitsem akartak tudni.

(Bolgárszegben) a 300 forintatlan házak régiójában közel a városhoz van egy nagyon is nem sik sikátor, melyben feneketlen árkok barikádforma kőhalmazokkal váltakoznak. Az utcában természetesen nem lakik szenator, ki egyengesse utunkat és azért óhajtanám, hogy sötét éjjel, esős időben az egész tanács egyszer fel és alásétáljon az említett utcán; a kik közülök éleiben maradnak, talán gondoskodnának, hogy román atyánkfiai ne törjék ki nyakukat — hisz ugy sem választóképesek.

(Hajkenöcs, melytől a haj elvesz) van már elég; de Észak-Amerikában újat találtak fel. Ott ugyanis egy elegans házaló szép nőket — ha egyedül találja őket — egy üvegecske megszagolására bírja, ezt gyanu nélkül megteszik és elájulnak. Ekkor a házaló levágja hajukat és illó olajaival ellilan.

Tanügyi hírek.

A K. F. egyházi és iskolai lapok f. évi 32. számának hivatalos részében pályázat nyitattik a brassai rom. kath. főgymnasiumnál betöltendő tanári állomásra.

Folyamodni óhajtok, kiktől a magyar és német nyelvbeni tökéletes jártasság is megkívántatik, kellően felszerelt bizonyítványukat folyó évi szeptember hó 15-ig a brassai rom. kath. egyháztanácsnál kötelesek benyújtani.

Vonatkozással ezen pályázatra megjegyezzük, hogy a helybeli rom. kath. főgymnasium felsőbb helyről megnyerte az engedélyt a 8. osztálynak felállítására.

A prágai egyetemet megakarják csehesíteni, Zágrábon jövő évre egyetem van kilátásba helyezve.

A kolozsvári torna-vívóegylet pályázatot hirdet egy torna- és egy vívómesteri állomásra.

A tornamesteri állomással, 800 évi fizetés, szabad szállás, tüzifa és a tiszta jövedelem 5%-a van összekötve, 36 heti órával; államását f. év október 1-én foglalja el.

A vívómester 600 frt. évi fizetést élvez és hetenkint 24 órát tartozik adni; államását 1873. jan. 1-én tartozik elfoglalni.

A folyamodványok niélts. Páll Sándor egyleti elnök urhoz küldendők.

A „Kelet“ mellékletében Graf Jabab az ev. coll. tanára és neje okl. tanítónő értesítik a közönséget egy felső leánytanoda megnyitására Kalozsvártt. Az említett nevek biztosítják az intézet sikerét.

A magyar nyelv terjesztése érdekében. Aradmegyének alapítványa van, melynek kamataiból a folyó évben 300 frt. volt a magyar nyelvben előhaladást tanúsított szegényebb sorsu román ifjak között kiosztandó. A megye közgyűlésének legközelebbi határozata folytán ebből 100 frt. az aradi gymnasium, 200 frt. pedig a megyebeli iskolák román növendékeinek volt kia-

dandó. A megye alispánja az állandó választmánynyal együtt e napokban hallgatá ki az aradi gymnasiumbeli román növendékek magyar nyelvtani próbatétét, s örömmel constatálta azon dicséretreméltó előmenetelt, melyet a kihallgatott ifjak a magyar nyelvtanból felmutatni képesek voltak, minélfogva a rendelkezésre álló 100 frtot Popp György, Roska György, Peszkár János, Kornya János, Kosztán Pál és Toma Mózes megyei ifjak közt osztotta ki, s a választmány egyik tagja által nagylelkűen felajánlott 10 frttal, Simon Lázár, jó előmenetelű aradi ifjut jutalmazta. A megyei iskolák román növendékei részére szánt 200 frt. helyes felosztása czéljából, az adatok beszerzése iránt, az intézkedés megtörtént. Örömmel jegyezzük föl az ilyenmü törekvések sikerét, melynek jelentősége nem annyira a magyar nyelv terjedésének pusztá, bár magában is örvedetes tényében, mint inkább azon szellemi kapocs megteremtésében rejlik, mely a külön ajkukat a magyarsághoz közelebb hozza és a kettő között látszólag fennálló politikai és társadalmi érdekkülönbséget kiegyenliteni egyedül képes.

Elsass-Lothringen népiskoláiban a francia nyelv tanítása hivatalosan meg van tiltva s miután a tanítók a szülők kedvéért e törvényt gyakran megsértik, a császári hatóság szigorú rendeleteket hozott ellenök. (Hon.)

Németországban 1000 lakásra általában 150 tanuló jön.

Hozzászólás és hírül adás. A „Nemere“ 59. számának vegyesei közt ez áll: „Kálnok halad.“ S méltán, mert azon feliratot, melyet az unit. megyebíró küldött a püspökhöz, a ref. tanító Imre Zs. is aláírta. A felirat vissza is jött, sem vonás, sem pont nem levén benne. Még nem csaptak el, pd. a válasz rég megjött. KISS JAKAB, tanító.

Közgazdaság.

Az országos erdészeti egyesület f. évi augusztus 19—25. Torda városában tartandó évi közgyűlésére hívja meg tagjait és az érdekelt közönséget. A résztvénni kívánók az egyesület titkára, Bedő Albert urnál Budán jelentsék magukat.

A közgyűlés tárgyai lesznek:

1. Közlemények a tordavárosi és általában az erdélyi erdészeti viszonyokról, u. m. az erdők állapota, művelése, használata, a fafogyasztás, faárak, munkabér és az erdők jövedelme felől, ideértve a mellékhasználatokból nyerhető jövedelmezést is.

2. Mily állapotban vannak Erdélyben a községi közbirtokossági és közhatósági erdők, s miképen intéztetik azok irányában az állam felügyeleti joga?

3. Az Erdélyben működő urbéri törvényszékek előtt mennyire haladott az erdei szorgalmak megváltásának ügye, minő eljárást követtek a szolgálmányok terjedelmének kipuhatólására és a váltáságul szolgáló erdőterület nagyságának meghatározására; mily tapasztalatok tettek a szolgálmányok megváltása körül, s minő nehézségek merültek fel? Statistikai adatok a keresztül vitt megváltásokról, pl. hány községben történt a megváltás, mily erdőterület jutott a községek birtokába, hány hold adatott egy telek után, megengedett-e a kihasított erdőnek a községi tagok közt való felosztása, és minő kulcs szerint?

4. Az új bíróságok felállítása óta minő eredmények tapasztalhatók az erdő károsítások állása, bírói tárgyalása ez a hozott ítéletek végrehajtása körül?

5. Mi módon lenne a mezőség vidékének kopár és sovány legelőt is alig szolgáltatható talaja legczél-szerűbben beerdősíthető.

6. Az Aranyos- és Hideg-Szamos völgyének magán-erdőiparüzlete statistikai adatokkal kimutatva s erdőgazdasági, nemzetgazdasági és közrendészeti szempontból megvilágítva.

7. Minő tapasztalatok tettek eddig az óriás tutajozás alkalmazása körül? Összehasonlító taglalása az óriás tutajozás előnyeinek a kötött talpakban való tutajozással.

8. A sövénykertelések Erdélyben nemcsak a belső, de a külső telkekre is nagy mértékben alkalmaztatván, az e czélra szükségelt fonóvessző megszerzése végett ott számos erdő pusztult el; mit kellene azért tenni, hogy az említett okból eredő további károsodásoknak eleje vétecsék?

Szebeni lutrián kijött számok:

19. 2. 7. 22. 10.

Becsi tőzsde és pénzek Brassóban augusztus 9.

	Pénz.
Osztr. nemzeti adósság ezüstben	72 —
„ „ „ papírban	66 15
1860-ki sorsj. kölcson 100 frt.	103 30
Nemzeti bank részvény	858 —
Hitelintézeti „	327 60
London	110 15
Ezüst	108 25
Napoleon'dor	8 81
cs. k. arany	5 31
Lira	10 20
Magyar földteherm.	81 75
Bánati	81 75
Erdélyi	79 75
Porosz tallér	1 67
Ikosár	1 69
Rubel	1 68

Ideiglenes szerkesztő: Herrmann Antal.

Kiadó számlás.

Az alsó-nagyutczai 498. számú háznak emé-
letében az utczára nyíló, négy szobából és kony-
hából álló szállás, melyhez három pince, egy
istálló sat. tartoznak, Szt. Mihály napjától fogva
kiandó. 103 1—3

Értekezhetni **Péter Mihálylyal**
a „VERES CSIZMÁ“-nál.

Árlejtési hirdetmény.

A brassói m. kir. mérnöki hivatal irodájában 1872. évi szeptember hó 6-án délelőtti 10 órakor szóbeli árlejtés fog következni építészeti helyreállításokról el-elkülönítve tartatni, és pedig:

1. a Torda, Nagy-Szeben és Brassói államutnak 31—32⁷/₈ mértföld közti szakaszán 359. 362. 383. 384. és 385. szám alatt létező hidak kijavitása iránt; összeg . . . . . 2202 frt. 20 kr.

3. a Torda, Nagy-Szeben Brassói államut 39³/₈ mértföld szakaszán 493. szám alatt létező hid padlózatának ujbóli helyreállítása iránt; összeg . . . . . 492 frt. 62 kr.

3. az Ojtozi államuton 49⁰/₈ mértföld szakaszán elromlott támfal helyreállítása iránt; összeg . . . . . 298 frt. 76 kr.

Vállalkozni szándékozónak szives tudomásul hozatik, miszerint a bánatpénz 5% teszen, s hogy a fent érintett építkezésekre vonatkozó költségvetések és feltételek a hivatalos órákban bármikor betekintheők.

Brassó 1872. augusztus hó 6-án.

M. kir. mérnöki hivatal.

Árverezés.

Künnle József felperesnek Bikfalvi Pál Zsigmond, Pál András és Marhat Ferencz ellen 771 frt. követelésben befoglalt ingóságok:

- egy sötét pej 8 éves kanca . . . 65 frt. becsé.
  - egy barna 12 éves kanca . . . 40 " "
  - egy sötét pej herélt ló . . . 40 " "
  - két vasas lószekér . . . 20 " "
  - egy gazdasági vasas szekér . . . 50 " "
  - három darab szarvas marha . . . 100 " "
- 4 darab 7 éves fehér szőrű ökör . . . 300 " "
  - két kanca — egyik pej — a más sárga . . . 300 " "
  - 4 darab fehér 7 éves ökör . . . 300 " "
  - egy eke taligával . . . 10 " "

A fent lebecsült ingóságok elárverezésére folyó év augusztus hó 22-ik napja tüzetett ki — Bikfalván a község házában.

A Sepsi-Szent-Györgyi királyi bíróság végrehajtó. 105 1—3

Pályázat.

Háromszéken Albisban a községi leány iskola rendes tanítói állomása üresedésben van. Évi fizetés: készpénzben 300 frt., ezenkívül természetbeli szállás vagy ennek megfelelő lakilletmény.

A pályázat határideje folyó év september 15-dike.

Kertészet, tornászat és zenében jártasok előnyben részesíttetnek.

A felszerelt folyamodványok Apor Lajos iskolaszéki elnökhez küldendők.

Utolsó posta: Maksa. 104 1—3

Gidófalvi Károly, iskolaszéki jegyző.

Hirdetmény.

Alólirt tisztelettel ajánlom a. t. közönség figyelmébe Sepsi-Szt.-Györgyön az „arany bárányhoz” címzett ujonnan, dúsan berendezett fűszer, festék, anyag, fonal, üveg, porcellán és liszt-kereskedésemet. Továbbá elfogadok és a lehető legjutányosabban és pontosabban teljesítek ez tüzetbe vágó bárminő megrendeléseket, mit annyival inkább ígérhetek, miután a külfölddel

és a legnevezetesebb gyárakkal és tüzet-embe-
rekkel a legbizalmasabb összeköttetésben állók.

Főtőrekvésem leend a n. é. közönség igényének várákozásának teljesen megfelelni.

S.-Szt.-Györgyön augusztus havában. 102 1—4 Dálnoki Hadnagy József.

Pályázat

A K.-Vásárhelyi községi iskola első leány osztálya üresedésbe jöven ez osztály betöltésére pályázat nyitattik. Folyamodók kelleg felszerelt bizonyítványokat iskolaszéki elnök t. Nagy Dániel urhoz September 1. napjáig küldjék be. Évi fizetés 300 frt. és 50 frt. laktér. A megválasztott tanító állomását közvizsgák előtt nem hagyhatja el.

Ugyancsak itt a rajz, irás és torna tanítására is pályázat nyitattik. Folyamodók kelleg ellátott bizonyítványokat a fennevezett helyre és időre küldjék be. Évi fizetés 400 frt. és 100 frt. laktér.

K.-Vásárhely, 1872 aug. 2-án. Kovács István, k. i. sz. jegyző. 101 2—3

Pályázat

segédlelkésséggel összekötött tanári állomásra.

A bukaresti hely. hitv. magyar egyházban pályázat nyitattik egy segédlelkésséggel összekötött tanári állomásra, melynek elfoglalója ugyanis a rendes lelkésznek máshol vagy pedig másnemű papi teendővel elfoglaltatása esetében csak néha néha végezend lelközi szolgálatot; kiváltképeni teendője pedig a népiskola felső osztályaiban naponként 5 órát tanítani.

Pályázóban mulhatlanul megkívántató kellek, hogy vagy a német, vagy a román, de ha nem mind a kettőn legalább a németnyelven tanító-képes legyen.

Fizetés: évenként 96 cs. kir. arany, melyet havi részletekben minden hónap végén kap, és lakásul a parochián egy kis szoba.

Kilátásba tetetik, hogy iskolánk erősödése folytán egy pár év mulva e fizetés tetemesen javittatik.

A bizonyítványokkal felszerelt pályázati okmányok alulírottakhoz beküldendők Augusztus 31-ig, mivel a választás Sept. 1-én leend, melynek eredménye a megválasztottal sürgöny útján közöltetik: az állomás elfoglalandó Sept. 13-án.

Üti költség fedezéséről megérkezőekkor 4 arannyal segittetik.

Románia. Bukarest, 1872, august 1-én.

Kántor Lajos, bukaresti ref. lelkész. 100 2—2

Gyorskocsizás megnyitása.

Brassó és Segesvár (a m. keleti vasut végállomása) között folyó év Augusztus hó 4-étől kezdve hetenként háromszor gyorskocsi közlekedik és pedig:

Brassóból Segesvárra:

Hétfőn, Szerdán és Pénteken reggeli 5 órakor a „Hôtel Bukarest”-ből. Segesvárra érkezik este 7 órakor.

Segesvárról Brassóba:

Kedden, Csütörtökön és Szombaton reggeli 8 órakor. Brassóba érkezik estvéli 10 órakor.

Díj: személyenként 10 o. é. fr. 30 fontnyi szabadmálhával.

Az igazgatóság.

Fölvétel Brassóban a „Hôtel Bukarest”-ben. 99 3—15

Brassai áru-tőzsde augusztus 9.

Buza, tiszta 64 kupás köblé elegy		Rozs erdélyi		Kukuricza		Arpa		Zab, fekete		Háriscska		Lenmag		Borsó fehér		Lencse		Fuszujka		Kendermag		Mák		Dió		Szilva, aszalt		Köles		Pityóka, sárga		Pityóka, kék							
8.-	9.50	5.20	5.60	5.10	5.60	4.-	5.-	3.20	—	5.-	—	12.-	—	—	—	7.-	—	6.-	—	6.-	—	—	—	—	—	—	—	5.20	—	—	1.20	—	1.30						
Kásák.																																							
Gyöngykása mázsa		Árpkása		Sárga kása		Lisztek.																																	
11.50 21.-		9.50 12.50		9.60 10.50		13.60 —		15.20 —		14.20 —		13.20 —		12.20 —		11.20 —		10.20 —		9.20 —		7.60 —		6.20 —		2.-		44.- 45.-		46.- 48.-		48.- 50.-		50.- 54.-		45.- 46.-		74.- 76.-	